

RADA GŁÓWNA INSTYTUTÓW BADAWCZYCH

ul. Instytutowa 1, 03-302 Warszawa

RGIB / 64 / 2020

Warszawa, dnia 7 września 2020 r.

Przewodniczący RGIB
prof. L. Rafalski
tel. 22 814 50 25
fax. 22 814 50 28

e-mail:
lrafalski@ibdim.edu.pl

Biuro RGIB
ul. Instytutowa 1
03-302 Warszawa

tel. 22 814 33 61
fax. 22 675 14 06

e-mail:
rgib@ibdim.edu.pl

www.rgib.org.pl

Pan Wojciech Murdzek
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Szanowny Panie Ministrze!

W lipcu br. Biuro Rady Głównej Instytutów Badawczych ponownie zwróciło się do wszystkich instytutów badawczych w Polsce z prośbą o ocenę wpływu pandemii Covid-19 na ich sytuację finansowo-ekonomiczną po pierwszym półroczu 2020 r. Odpowiedzi udzieliło 61% instytutów badawczych. Otrzymane dane pozwoliły na ocenę wpływu pandemii na funkcjonowanie instytutów badawczych. Szczegółową informację o wynikach ankiety przekazuję w załączniku.

Poniżej przedstawiam syntetyczne wyniki ankiety.

Na pytanie *czy instytuty badawcze odnotowały pogorszenie sytuacji ekonomicznej i finansowej* - 64% ankietowanych instytutów odpowiedziało, że ich sytuacja uległa pogorszeniu, natomiast 33% badanych instytutów nie odnotowała zmian ekonomiczno-finansowych. W ocenie instytutów, przyczyną takiego stanu jest spowolnienie gospodarki oraz spadek przychodów w ramach działalności rynkowej.

Niemal 68% instytutów ma problemy z realizacją umów, ale wszystkie dokładają wszelkich starań, aby je skutecznie przeprowadzać - takiej odpowiedzi udzieliły instytuty na zapytanie o *realizację podpisanych wcześniej umów, podjętych zobowiązań krajowych i zagranicznych*. Utrudnienia wynikają przede wszystkim z opóźnień i zmian harmonogramów umów, opóźnień związanych z dostawą sprzętu z zagranicy. 26% instytutów realizuje umowy bez przeszkód. Są również umowy, których instytuty nie mogą zrealizować z przyczyn niezależnych.

Równo rozłożyły się odpowiedzi dotyczące pytania *czy wystąpiły inne niekorzystne działania bezpośrednio lub pośrednio związane z pandemią, które wpłynęły na funkcjonowanie Instytutu?* 39% instytutów odpowiedziało twierdząco a 38% przecząco. Źródła dodatkowych przyczyn niekorzystnego wpływu, instytuty upatrują na wielu płaszczyznach, w tym związanych z pracą zdalną pracowników, odwoływaniem szkoleń i konferencji, utrudnionymi kontaktami z kontrahentami czy spadkiem zleceń.

Dyrektorzy instytutów, mimo bardzo trudnej sytuacji związanej z pandemią koronawirusa, nie przewidują redukcji zatrudnienia. 80% instytutów w ten sposób odpowiedziało na pytanie *czy obecna sytuacja spowodowała, lub może spowodować redukcję zatrudnienia w instytucie?* Niestety, 13% instytutów bierze pod uwagę redukcje lub czasowe zmiany warunków zatrudnienia.

Na pytanie *czy w Państwa ocenie, trwająca sytuacja może wpłynąć negatywnie na wynik ekonomiczny instytutu w bieżącym roku?* aż 80% instytutów zakłada pogorszenie wyniku ekonomicznego w tym roku.

W ankiecie pytaliśmy instytuty, czy instytuty korzystały z tarcz antykryzysowych. Na pytania: *czy Instytut skorzystał z pomocy w ramach Tarczy Antykryzysowej?, czy dotychczasowa pomoc dla instytutów badawczych w ramach Tarczy Antykryzysowej jest wystarczająca? oraz czy widzą Państwo potrzebę rozszerzenia Tarczy Antykryzysowych o dodatkowe rozwiązania ukierunkowane na instytuty badawcze?* W odpowiedzi ankietowane instytuty wykazały, że zaledwie co czwarty skorzystał z pomocy w ramach tarcz antykryzysowych. Ponad 50% instytutów uznało, że pomoc oferowana w kolejnych edycjach tarczy antykryzysowych nie jest wystarczająca, a instytuty badawcze nie zostały wyraźnie zidentyfikowane, jako podmioty, które mogłyby skorzystać z tych przepisów. Instytuty badawcze jednogłośnie twierdzą, że każda dodatkowa pomoc dedykowana instytutom, jest ważna i potrzebna do stabilizacji podczas trwającej pandemii.

Szanowny Panie Ministrze!

Z przeprowadzonej ankiety wynika potrzeba podjęcia działań wspierających instytuty. Rada Główna Instytutów Badawczych proponuje zwiększenie przyznawanej w tym roku subwencji o znaczący procent, jak to miało miejsce w przypadku uczelni. Utworzenie finansowej rezerwy dla instytutów badawczych będących w dyspozycji ministrów nadzorujących, która miałaby na celu doraźne wsparcie instytutów w najtrudniejszej sytuacji spowodowanej COVID-19. W przepisach dotyczących tarczy antykryzysowej RGIB zwraca się o wprowadzenie wyraźnych zapisów dotyczących instytutów badawczych / instytutów sieci, które obejmie tarcza antykryzysowa (obecne zapisy mogą być różnie interpretowane). Ważnym kierunkiem jest przeznaczenie z budżetu państwa większych środków finansowych na prowadzenie badań naukowych – nie tylko związanych ze zwalczaniem skutków pandemii.

Z upoważnienia Rady Głównej Instytutów Badawczych zwracam się do Pana Ministra z prośbą o wsparcie działań legislacyjnych przy kolejnych odsłonach tarcz antykryzysowych, mających na celu ustabilizowanie sytuacji wielu instytutów badawczych w Polsce związanych z wpływem pandemii Covid-19.

Z wyrazami szacunku

Prof. Leszek Rafalski

Przewodniczący Rady Głównej
Instytutów Badawczych

Informacja o wynikach ankiety o wpływie epidemii Covid-19 na funkcjonowanie instytutów badawczych po upływie pierwszego półrocza 2020 roku.

Na ankietę odpowiedziało 61 instytutów badawczych, co stanowi 61% wszystkich instytutów w Polsce.

Ankietowanym zadano 8 pytań:

1. *Czy odnotowali Państwo pogorszenie sytuacji ekonomicznej i finansowej Instytutu?*
2. *Jak wygląda realizacja podpisanych wcześniej umów, podjętych zobowiązań krajowych i zagranicznych?*
3. *Czy wystąpiły inne niekorzystne działania bezpośrednio lub pośrednio związane z pandemią, które wpłynęły na funkcjonowanie Instytutu?*
4. *Czy obecna sytuacja spowodowała, lub może spowodować redukcję zatrudnienia w instytucie?*
5. *Czy w Państwa ocenie, trwająca sytuacja może wpłynąć negatywnie na wynik ekonomiczny instytutu w bieżącym roku?*
6. *Czy Instytut skorzystał z pomocy w ramach Tarczy Antykryzysowej?*
7. *Czy dotychczasowa pomoc dla instytutów badawczych w ramach Tarczy Antykryzysowej jest wystarczająca?*
8. *Czy widzą Państwo potrzebę rozszerzenia Tarczy Antykryzysowych o dodatkowe rozwiązania ukierunkowane na instytuty badawcze?*

Poniżej przedstawiono odpowiedzi na poszczególne pytania.

1. Czy odnotowali Państwo pogorszenie sytuacji ekonomicznej i finansowej Instytutu?

- ✓ odpowiedź – *odnotowano pogorszenie* – 64%,
- ✓ odpowiedź – *odnotowano znaczne pogorszenie* – 3%,
- ✓ odpowiedź – *nie odnotowano pogorszenia* - 33%.

Przyczyny pogorszenia sytuacji ekonomiczno-finansowej:

- spowolnienie gospodarki,
- spadek przychodów w ramach działalności rynkowej,
- ograniczony kontakt z urzędami i instytucjami publicznymi, wydłużenie się terminów rozpatrywania spraw, rozstrzygnięcia konkursów, a tym samym podpisywania umów na finansowanie projektów,
- spadek przychodów z komercjalizacji,
- zaniechanie realizacji odpłatnych badań diagnostycznych,
- konieczność zakupu środków ochrony osobistej i dezynfekcji.

2. Jak wygląda realizacja podpisanych wcześniej umów, podjętych zobowiązań krajowych i zagranicznych?

- ✓ odpowiedź – *nie ma problemów* – 26%,
- ✓ odpowiedź – *są problemy, ale mimo to instytut wywiązuje się z zawartych umów* - 68%,
- ✓ odpowiedź – *nie ma możliwości realizacji* – 6%.

Problemy wynikają z:

- opóźnień i zmian harmonogramów umów,
- opóźnień związanych z dostawą sprzętu z zagranicy,
- utrudnień lub braku możliwości wykonywania badań w terenie, co rzutuje negatywnie również na wizerunek Instytutu i na jego rzetelność,
- opóźnień w realizacji przetargów na zakup aparatury.

3. Czy wystąpiły inne niekorzystne działania bezpośrednio lub pośrednio związane z pandemią, które wpłynęły na funkcjonowanie Instytutu?

- ✓ odpowiedź – *tak* - 39%,
- ✓ odpowiedź – *nie* - 38%,
- ✓ odpowiedź – *nieznacznie* - 23%

Źródła przyczyn:

- funkcjonowanie w trybie pracy zdalnej, które miało przełożenie na wykonywanie badań z opóźnieniem względem pierwotnych planów,
- konieczność sprawowania opieki nad dziećmi do lat 8, która spowodowała nieobecność pracowników w miejscu pracy,
- niezgłaszanie się lub nieodwoływanie zaplanowanych zabiegów i wizyt pacjentów, co i tak już poniosło koszty,
- zmniejszenie mobilności pracowników Instytutu, co spowodowało ograniczenie kontaktów z kontrahentami i znacząco wpłynęło na pozyskiwanie nowych zleceń oraz odbudowę portfela zamówień,
- ograniczenie liczby szkoleń, seminariów i konferencji w formie stacjonarnej na rzecz on-line spowoduje utrudnienia w rozwoju zawodowym kadry Instytutu oraz zmniejsza nawiązywanie kontaktów z nowymi partnerami,
- doraźne i cykliczne składanie raportów i ankiet do ministerstwa nadzorującego generujące dodatkowe obowiązki i koszty,
- utrudniony kontakt z kontrahentami,
- trudności ze znalezieniem firm chętnych do realizowania projektów w ramach NCBR ze względu na niepewną sytuację rynkową,
- zawieszenie konkursów grantowych przez niektóre instytucje, np. MSZ,
- w związku ze wzrostem cen surowców na rynkach światowych wielu dostawców zmieniło ceny lub wypowiedziało umowy podając jako powód brak ich rentowności,
- konieczność zakupu dodatkowego sprzętu komputerowego wraz z licencjami do pracy zdalnej,
- możliwość prowadzenia tylko szkoleń teoretycznych, a nie zajęć praktycznych,
- wyższość cen przetargowych,
- wstrzymanie na kilka miesięcy realizacji trwających programów profilaktycznych finansowanych z funduszy unijnych co opóźni zakończenie projektów oraz opracowanie danych uzyskanych z projektu i opublikowanie tych danych w czasopiśmie z IF,
- wydłużenie terminów płatności oraz przerwa w pracy sądów, która spowodowała opóźnienia w windykacji dłużników,
- spadek liczby zamówień na oferowane przez Instytut usługi analityczne, drobne zlecenia,
- odwołanie imprez targowych,
- wzrost cen odczynników i jednorazowych materiałów co spowodowało pogorszenie rentowności prac oferowanych przez instytut.

4. Czy obecna sytuacja spowodowała, lub może spowodować redukcję zatrudnienia w instytucji?

- ✓ odpowiedź – *tak* - 13%,
- ✓ odpowiedź – *nie* - 80%,
- ✓ odpowiedź – *trudno oszacować* - 7%.

Rozwiązaniem, które instytuty wprowadzają, aby uniknąć redukcji zatrudnienia są czasowe zmiany warunków zatrudnienia: rezygnacja z podwyżek, zmniejszanie czasu pracy pracowników do 0,8 etatu, a nawet obniżanie płacy zasadniczej.

5. Czy w Państwa ocenie, trwająca sytuacja może wpłynąć negatywnie na wynik ekonomiczny instytutu w bieżącym roku?

- ✓ odpowiedź – *tak* - 80%,
- ✓ odpowiedź – *nie* - 16%,
- ✓ odpowiedź – *trudno oszacować* - 4%.

6. Czy Instytut skorzystał z pomocy w ramach Tarczy Antykryzysowej?

- ✓ odpowiedź – *tak* - 28%,
- ✓ odpowiedź – *nie* - 72%.

Zakres, w jakim Instytuty skorzystały z Tarczy Antykryzysowej:

- odroczenie płatności ZUS na okres trzech miesięcy, dopłaty do wynagrodzeń z Urzędu Pracy,
- otrzymanie subwencji finansowej w ramach tarczy finansowej Polskiego Funduszu Rozwoju dla mikro, małych i średnich firm.

7. Czy dotychczasowa pomoc dla instytutów badawczych w ramach Tarczy Antykryzysowej jest wystarczająca?

- ✓ odpowiedź – *tak* - 6%,
- ✓ odpowiedź – *nie* - 51%,
- ✓ odpowiedź – *trudno powiedzieć* - 43%.

Instytuty badawcze podlegają tym samym zasadom konkurencji oraz borykają się z szeregiem podobnych problemów jak inne podmioty gospodarcze, które zostały objęte pomocą tarczy antykryzysowej. Wymagają zatem wsparcia państwowego. W przepisach zawartych w kolejnych edycjach tzw. tarcz antykryzysowych COVID-19 instytuty badawcze nie zostały wyraźnie zidentyfikowane, jako podmioty, które mogłyby skorzystać z tych przepisów.

8. Czy widzą Państwo potrzebę rozszerzenia Tarczy Antykryzysowych o dodatkowe rozwiązania ukierunkowane na instytuty badawcze?

Niemal 100% instytutów badawczych uznała, że każda dodatkowa pomoc skierowana właśnie do instytutów pozwoliłaby łagodniej przebrnąć przez trudny czas związany z pandemią koronawirusa.

Rada Główna proponuje następujące rozwiązania, które pomogłyby przetrwać instytutom trudny dla nich czas związany z wieloma ograniczeniami wywołanymi przez pandemię Covid-19:

- bezpośrednio wskazywać w przepisach instytuty badawcze / instytuty sieci, jako podmioty, które obejmują tarcza antykryzysowa (obecne zapisy mogą być różnie interpretowane),
- utworzyć finansową rezerwę celową dla instytutów badawczych w dyspozycji ministrów nadzorujących, która miałaby na celu doraźne wsparcie instytutów w najtrudniejszej sytuacji spowodowanej COVID-19,
- uregulować tryb pracy zdalnej w Kodeksie Pracy oraz uruchomić mechanizmy, z których możliwe byłoby pozyskanie środków na wsparcie w zakresie informatycznego przygotowania instytutów do realizacji zadań w trybie zdalnym,
- umożliwić przedłużanie terminów realizacji/rozliczeń prowadzonych projektów przez instytuty badawcze,
- przedłużyć terminy składania sprawozdań finansowych i podatkowych, w szczególności umożliwić rozliczania w projektach wydatków ponoszonych po 31.12 (po terminie zakończenia projektu),
- w ramach pomocy instytutom medycznym zwiększyć wycenę świadczeń zdrowotnych na pokrycie znacznie zwiększonych kosztów we wszystkich zakresach realizowanych świadczeń,

- zwiększyć przyznaną w tym roku subwencję o znaczący procent, jak to miało miejsce w przypadku uczelni,
- przeznaczyć z budżetu państwa większe środki finansowe na prowadzenie badań naukowych – nie tylko związanych ze zwalczaniem skutków pandemii,
- dofinansować części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych składek na ubezpieczenie przez PUP na kolejne miesiące,
- złagodzić przepisy dyscypliny finansów publicznych z uwagi na możliwe opóźnienia w płatnościach, odsetki i odpowiedzialność przed rzecznikiem finansów publicznych,
- ze względu na trudności w pozyskiwaniu uczestników do zaplanowanych badań w ramach projektów finansowanych przez NCBR, celowe jest wprowadzenie rozwiązań prawnych umożliwiających przedłużenie okresu realizacji tych projektów oraz przesunięcie niewykorzystanych środków finansowych w 2020 roku na 2021 rok w celu kontynuacji badań,
- zwolnić instytuty badawcze z podpisywania weksli przy liderowaniu projektów z NCBR, jak w przypadku uczelni,
- dofinansować wynagrodzenia pracowników naukowych,
- instytuty powinny mieć zagwarantowaną dodatkową pomoc polegającą na możliwości zwolnienia z opłacania składek na ubezpieczenia społeczne finansowane przez przedsiębiorcę przez okres 3-6 miesięcy.

Opracowało Biuro Rady Głównej Instytutów Badawczych

DYREKTOR
Biura Rady Głównej
Instytutów Badawczych

Aneta Marczuk
Aneta Marczuk

Warszawa, 7 września 2020 r.